

The Institution of Music Schools Abroad

Panagiota Kyriazikidou

The institution of Music Schools has a long tradition in many countries abroad and this experience could be useful for Greece. Three Music Schools with a long tradition and being recognized for rendering their services to the field by means of their goals, their structure and function, their syllabus and curriculum, the procedure of student enrollment and the final title of studies offered have been selected. These Music Schools are the following: 1) **The Musikgymnasium in Köln**, 2) **The special Gymnasium of Helsinki** and 3) **The Sibelius Lyceum**. After the presentation, some general conclusions will be put forward, an attempt of comparison with the Greek reality will take place and some suggestions will be made.

Panagiota Kyriazikidou, BA in Philosophy and Paedagogy at the Aristotle University of Thessaloniki, works as Greek language teacher in the Music School of Thessaloniki.

Μουσική Εκπαίδευση στις ΗΠΑ Μια επισκόπηση

Jere T. Humphreys

Στις Η.Π.Α. δεν υπάρχει ένα εθνικό ενιαίο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών για τη μουσική, τα μαθηματικά, τη γλώσσα ή για οποιοδήποτε άλλο σχολικό μάθημα. Οι πενήντα κυβερνήσεις των Αμερικανικών Πολιτειών ελέγχουν το εκπαιδευτικό σύστημα και όχι η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση. Επιπλέον, οι Πολιτείες παρέχουν στις τοπικές σχολικές επιτροπές, οι περισσότερες από τις οποίες έχουν εκλεγεί από ψηφοφόρους, τη δύναμη να εφαρμόζουν τις τοπικές τους τακτικές, και να εισπράττουν επιπρόσθετους πόρους για τα σχολεία. Κατά συνέπεια, οι ψηφοφόροι έμμεσα και διαμέσου των μελών που ανήκουν στις σχολικές τους επιτροπές, καθώς και διαμέσου των ανωτέρων υπαλλήλων του κράτους που έχουν εκλέξει οι ίδιοι, καθορίζουν σχεδόν ό,τι συμβαίνει στα τοπικά σχολεία αλλά και στα πανεπιστήμια. Αυτοί οι ανώτεροι υπάλληλοι επηρεάζονται άμεσα περισσότερο από άτομα και από σχετικά μικρές ομάδες ανθρώπων. Για τους λόγους αυτούς, το μουσικό εκπαιδευτικό σύστημα των αμερικανικών σχολείων και κολλεγίων προέκυψε όχι από καλοσχεδιασμένα προγράμματα των ανωτέρων κυβερνητικών στελεχών ή από επαγγελματίες εκπαιδευτικούς μουσικής, αλλά από τις ανάγκες και επιθυμίες των τοπικών κοινωνιών. Αυτή η εργασία περιγράφει την εξέλιξη της μουσικής στα αμερικανικά δημόσια σχολεία και πανεπιστήμια. Συμπεριλαμβάνει επίσης στατιστικές σχετικές με τον αριθμό των σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που προσφέρουν κάθε τύπο μουσικής διδασκαλίας με μικρές και μεγάλες ορχήστρες, χορωδίες και μαθήματα γενικής μουσικής. Επίσης γίνεται αναφορά στην εξέλιξη των πανεπιστημιακών μουσικών προγραμμάτων. Η εργασία καταλήγει περιγράφοντας τα καινούργια εθνικά προτεινόμενα πρότυπα για τη μουσική εκπαίδευση, καθώς επίσης και κάποιες εκτιμήσεις των δυνατών και αδύναμων σημείων των αμερικανικών μουσικοεκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Στις ΗΠΑ δεν υπάρχει ενιαίο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών για τη μουσική, τα μαθηματικά, τη γλώσσα ή οποιοδήποτε άλλο σχολικό μάθημα. Η Αμερική είναι μια ιδιαίτερα μεγάλη και εθνικά ποικιλόμορφη χώρα, η οποία δημιουργήθηκε, πριν από διακόσια χρόνια από 13 Βρετανικές αποικίες. Μία από τις συμφωνίες που έκαναν οι πρώτοι άποικοι ήταν ότι πολλές κυβερνητικές λειτουργίες θα έμεναν στην αρμοδιότητα των πρώην αποικιών ή κρατιδίων και δεν θα μετακινούνταν στην αρμοδιότητα της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης. Μία από αυτές τις λειτουργίες ήταν και η Εκπαίδευση.

Έτσι, οι πενήντα κυβερνήσεις των Αμερικανικών Πολιτειών ελέγχουν η κάθε μια το δικό της εκπαιδευτικό σύστημα και όχι η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, σύμφωνα με το Ομοσπονδιακό Σύνταγμα και το Σύνταγμα της κάθε Πολιτείας. Το

Ομοσπονδιακό Τμήμα Εκπαίδευσης επηρεάζει τις πολιτικές για την εκπαίδευση, αλλά δεν έχει καμία συνταγματική εξουσία. Κάθε Πολιτεία καθορίζει τη δική της πολιτική για την εκπαίδευση και χρηματοδοτεί τη δημόσια εκπαίδευση. Επιπλέον, οι Πολιτείες εξουσιοδοτούν τα τοπικά σχολικά συμβούλια, τα περισσότερα των οποίων εκλέγονται, με τη δύναμη να φτιάχνουν τοπικές πολιτικές και να καθορίζουν πόρους για τα σχολεία. Πάντως, τα περισσότερα από αυτά που τελικά συμβαίνουν στα τοπικά σχολεία και, ακόμη, στα πανεπιστήμια καθορίζονται από ψηφοφόρους, αν και έμμεσα, μέσω των διοικητικών Συμβουλίων των Σχολείων και τους εκλεγμένους υπαλλήλους.

Παρά την έλλειψη μιας νομικής συνέπειας, τα σχολεία και τα πανεπιστήμια παρουσιάζουν πάρα πολλές ομοιότητες στις διάφορες Πολιτείες. Αυτό συμβαίνει από τη μια μεριά επειδή η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση επηρεάζει την εκπαίδευση μέσω χρηματοδοτήσεων για διάφορους ειδικούς σκοπούς, και από την άλλη, μέσω του νομικού συστήματος το οποίο προστατεύει ορισμένα ατομικά και συλλογικά δικαιώματα. Επιπλέον, όλα τα δημόσια και πολλά ιδιωτικά σχολεία και πανεπιστήμια χρηματοδοτούνται από τοπικούς συλλόγους οι οποίοι δεν έχουν καμιά σχέση με την κυβέρνηση. Έτσι η Εθνική Ένωση Σχολείων Μουσικής (National Association of Schools of Music) εξασφαλίζει κάποιο βαθμό τυποποίησης ανάμεσα στα πανεπιστημιακά μουσικά προγράμματα στις ΗΠΑ. Αυτά τα συμβούλια και οι οργανισμοί έχουν την τάση να ενισχύουν παρόμοια πρότυπα σε εθνικό επίπεδο. Τέλος, για κάθε ειδικότητα υπάρχουν επαγγελματικοί, μη κυβερνητικοί οργανισμοί που επηρεάζουν τους καθηγητές στα διάφορα μαθήματα ειδικοτήτων. Στη μουσική, το Εθνικό Συνέδριο Μουσικών Εκπαιδευτικών (MENC) - με πάνω από 65.000 μέλη, κυρίως καθηγητές δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης - παρέχει καθοδήγηση και κάποια τυποποίηση για τα σχολικά μουσικά προγράμματα σε εθνικό επίπεδο. Η MENC είναι ανάλογη με τη δική σας EEME.

Επειδή δεν υπάρχει άμεσος ομοσπονδιακός έλεγχος της εκπαίδευσης, κρατικοί και τοπικοί αιρετοί υπάλληλοι ελέγχουν συνήθως τα κονδύλια για την παιδεία. Αυτοί οι υπάλληλοι μπορούν να επηρεάζονται άμεσα από ξεχωριστές και σχετικά μικρές ομάδες ανθρώπων. Γι' αυτούς τους λόγους τα αμερικανικά σχολικά και πανεπιστημιακά προγράμματα μουσικής εκπαίδευσης αναπτύχθηκαν όχι ύστερα από καλό σχεδιασμό από τη μεριά των κυβερνητικών υπαλλήλων ή έστω των επαγγελματιών καθηγητών μουσικής, αλλά κατά το μεγαλύτερο μέρος σύμφωνα με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις των τοπικών κοινωνιών.

Η αμερικανική δημόσια σχολική μουσική εκπαίδευση ξεκίνησε τη δεκαετία του 1830 ως μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας να γίνει η εκπαίδευση προσιτή σε όλα τα παιδιά του έθνους. Σταδιακά η μουσική επεκτάθηκε και στις δώδεκα τάξεις. Σήμερα αποκαλούμε το μάθημα αυτό γενική μουσική, καθώς προορίζεται για όλους τους μαθητές.

Καθόλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα η γενική μουσική συνίστατο στην εκπαίδευση των μαθητών στο τραγούδι *prima vista*. Η σχολική μουσική ξεκίνησε ως *prima vista*, επειδή οι τοπικοί ψηφοφόροι ήθελαν τα παιδιά να μαθαίνουν να τραγουδούν στην εκκλησία και επειδή οι περισσότεροι από τους πρώτους καθηγητές σχολικής μουσικής είχαν αποκτήσει μουσική αγωγή και εμπειρία σε σχολές

τραγουδιού. Οι σχολές τραγουδιού ήταν ιδιωτικές προσωρινές τάξεις που διευθύνονταν από ειδικούς "καθηγητές τραγουδιού" και είχαν σκοπό να διδάσκουν στον κόσμο να τραγουδά στην εκκλησία. Με άλλα λόγια, δεν υπήρχε εθνική πολιτική σχετικά με τη μουσική εκπαίδευση ούτε κάποιος επαγγελματικός οργανισμός καθηγητών μουσικής -όπως η EEME ή η MENC- για να ανοίξουν τον δρόμο. Τα τοπικά σχολικά συμβούλια σε όλη τη χώρα σταδιακά προσλάμβαναν καθηγητές μουσικής για να διδάξουν *prima vista* σε όλους τους μαθητές.

Στις αρχές του 20ου αιώνα το έθνος μεταλλάσσεται ραγδαία από μια αγροτική οικονομία σε μία βιομηχανική οικονομία. Ως αποτέλεσμα αυτής της Βιομηχανικής Επανάστασης αναπτύχθηκε μια κίνηση που λέγεται Προοδευτική Εκπαίδευση. Οι οπαδοί της Προοδευτικής Εκπαίδευσης ήθελαν τα σχολεία να παρέχουν κάτι περισσότερο από τα λεγόμενα βασικά μαθήματα, γιατί πίστευαν ότι οι άνθρωποι στο εξής θα είχαν περισσότερο ελεύθερο χρόνο λόγω της βιομηχανικής οικονομίας. Η μουσική ήταν ένα από τα μαθήματα που ευνοήθηκαν από τον προοδευτισμό. Η μέρει επειδή την αντιλαμβάνονταν ως δραστηριότητα ελεύθερου χρόνου. Παρόλα αυτά, οι τεχνολογικές εφευρέσεις όπως το μηχανικό πιάνο (πιανόλα), ο φωνόγραφος και το ραδιόφωνο άλλαξαν το μουσικό τοπίο, έτσι ώστε οι άνθρωποι να μη χρειάζεται να παίζουν οι ίδιοι μουσική προκειμένου να έρθουν σε επαφή με αυτήν, μια που μπορούσαν να ακούσουν μουσική σε κάποιο από αυτά τα μηχανήματα. Επομένως, ξεκινώντας από τις αρχές του 20ού αιώνα, η γενική μουσική άρχισε να περιλαμβάνει πολύ περισσότερα πράγματα από τη διδασκαλία αποκλειστικά της *prima vista* (Humphreys, 1992, σ.σ. 44-46, 48-49: οι σελίδες αναφέρονται στην ανατυπωμένη έκδοση του 1995).

Σήμερα, πάνω από το 95% των αμερικανικών *elementary schools** προσφέρουν γενική μουσική, παρόλο που τα περισσότερα παρέχουν λιγότερο από μια ώρα από τον εβδομαδιαίο χρόνο διδασκαλίας. Εντούτοις, η μουσική διδάσκεται από εκπαιδευμένους, πτυχιούχους καθηγητές της μουσικής σε πάνω από το 85% των *elementary schools*. Η γενική μουσική συνίσταται κατά μεγάλο μέρος από τα εξής (σε φθίνουσα σειρά): τραγούδι, ακρόαση μουσικής, συζήτηση για τη μουσική, ανάγνωση μουσικής, παίξιμο οργάνων και δημιουργική κίνηση. Δίνεται κάποια έμφαση στον αυτοσχεδιασμό, την ανάγνωση σχετικά με τη μουσική και τη σύνθεση (Leonhard, 1991, σ.σ. 6-8, 26-29).

Σε αντίθεση με τα *elementary schools* όπου συνήθως η μουσική είναι ένα υποχρεωτικό μάθημα, λιγότερη γενική μουσική διδάσκεται στα σχολεία μέσης

* Οι βαθμίδες της αμερικανικής σχολικής εκπαίδευσης, οι οποίες παρουσιάζουν μικρές διαφοροποιήσεις από πολιτεία σε πολιτεία, είναι οι εξής:

elementary schools: αντιστοιχούν στις τάξεις 1η - 5η ή 6η δημοτικού [grades 1-5 ή 6]

middle schools: αντιστοιχούν στις τάξεις 6η δημοτικού - 2α γυμνασίου ή 1η - 3η γυμνασίου [grades 6-8 ή 7-9]

high schools: αντιστοιχούν στις τάξεις 3η γυμνασίου ή 1η λυκείου - 3η λυκείου [grades 9 ή 10-12]. Στην παρουσίαση χρησιμοποιούνται επίσης οι παρακάτω όροι:

upper elementary schools: αντιστοιχούν στις τάξεις 4η - 5η ή 6η δημοτικού [grades 4-5 ή 6]

secondary schools: αντιστοιχούν στις τάξεις 1η γυμνασίου - 3η λυκείου [grades 7-12].

Επειδή δεν υπάρχει πλήρης αντιστοιχία των βαθμίδων του αμερικανικού και ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, προτιμήθηκε η διατύπωση των αγγλικών όρων στο κείμενο.

εκπαίδευσης. Περίπου το 70% των αμερικανικών σχολείων μέσης εκπαίδευσης προσφέρουν μαθήματα γενικής μουσικής και μόνο το 29% περίπου απαιτεί από τους μαθητές να πάρουν το μάθημα της γενικής μουσικής. Ακόμα και τότε η τυπική απαίτηση είναι μόνο για ένα εξάμηνο. Παρόλα αυτά όλοι οι καθηγητές της μουσικής των σχολείων μέσης εκπαίδευσης έχουν πτυχίο διδασκαλίας μουσικής (Leonhard, 1991, σ.σ. 48-49, 73-75). Φαίνεται ότι το περιεχόμενο της γενικής μουσικής στα σχολεία μέσης εκπαίδευσης είναι παρόμοιο με αυτό των elementary schools.

Λιγότερο από το 50% των αμερικανικών high schools προσφέρει μαθήματα μουσικής στους μαθητές γενικής εκπαίδευσης. Μόνο το 16% περίπου των high schools απαιτούν ένα μάθημα μουσικής από όλους τους μαθητές και λιγότεροι από το 15% των μαθητών των high schools πραγματικά παίρνουν ένα μάθημα γενικής μουσικής. Τα μαθήματα μουσικής στα high schools έχουν την τάση να δίνουν έμφαση στην ακρόαση μουσικής, παρόλο που υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία προσφορών, συμπεριλαμβανομένης της ιστορίας της μουσικής, της μουσικής θεωρίας και πολλών άλλων πλευρών της μουσικής (Leonhard, 1991, σ.σ. 108-10, 143-44).

Στα μαθήματα γενικής μουσικής όλων των επιπέδων δίνεται μία σημαντική έμφαση στη δημοτική μουσική, όπως επίσης και στη δυτικοευρωπαϊκή έντεχνη μουσική, τη λαϊκή μουσική και τη μουσική άλλων χωρών και πολιτισμών. Υπάρχει επίσης κάποια μέριμνα για μαθητές με σωματικές, διανοητικές και συγκινησιακές αναπηρίες και ανικανότητες. Κάποιοι καθηγητές γενικής μουσικής ειδικεύονται στο σύστημα Orff και μερικοί στο Kodaly, αλλά οι περισσότεροι διδάσκουν με έναν εκλεκτικό τρόπο και βασίζουν κατά μεγάλο μέρος τη διδασκαλία τους σε σειρές μουσικών βιβλίων· υπάρχουν μόνο δύο κύριες σειρές βιβλίων, των οποίων η έκδοση συνεχίζεται και σήμερα (McGraw-Hill Book Company, 1995).

Θα επιστρέψουμε στις μουσικές προσφορές για ειδικευμένους μαθητές. Υπάρχουν μερικά ειδικευμένα performing arts high schools, άλλα δημόσια και άλλα ιδιωτικά, όμως αυτά είναι περισσότερο η εξαίρεση παρά ο κανόνας. Τον καιρό του προοδευτισμού, στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ού, μπάντες, χορωδίες και ορχήστρες προστέθηκαν στα κανονικά upper elementary schools και στα secondary schools. Αυτά τα μαθήματα επιλέγονταν και ακόμα επιλέγονται από τους μαθητές. Δεν είναι υποχρεωτικά σε κανένα, σχεδόν, σχολείο.

Από πού προήλθαν αυτά τα μουσικά σύνολα και πώς μπήκαν στα δημόσια σχολεία; Η σύγχρονη στρατιωτική μπάντα, η οποία πήρε τη σημερινή της μορφή κατά τη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης, ήταν πολύ δημοφιλής στις ΗΠΑ. Ένας αριθμός από επαγγελματικές πολιτικές μπάντες, με πιο διάσημη τη John Philip Sousa Band, και μεγάλος αριθμός από ερασιτεχνικές μπάντες πόλεων και εταιριών δομήθηκαν με πρότυπο τη στρατιωτική μπάντα. Οι σχολικές μπάντες, από την άλλη, δομήθηκαν με βάση τις στρατιωτικές, τις επαγγελματικές καθώς και τις μπάντες των πόλεων και των εταιριών, οι οποίες ικανοποίησαν μια ανάγκη για παρελάσεις και επιδείξεις σε αθλητικούς αγώνες, όπως και για συναυλίες σε πάρκα και άλλους δημόσιους τόπους συνάντησης.

Σήμερα, περίπου το 90% των αμερικανικών δημόσιων middle schools διαθέτουν μπάντες και το ίδιο συμβαίνει σε πάνω από το 95% των high schools. Οι περισσότερες από αυτές τις μπάντες ακόμη παρελαύνουν -κυρίως σε αθλητικές εκδηλώσεις- και δίνουν συναυλίες. Στις αρχές του αιώνα οι μπάντες έπαιζαν κυρίως εμβατήρια, μεταγραφές ορχηστρικών έργων και ποικίλη μουσική διαφόρων Σήμερα η μουσική των παρελάσεων τείνει να γίνει η δημοφιλής μουσική διαφόρων τύπων, ενώ η συναυλιακή μουσική αποτελείται κυρίως από μουσικά κομμάτια που συντίθεται για μπάντα και όχι ορχηστρικές μεταγραφές. Αρκετοί γνωστοί συνθέτες έχουν γράψει για μπάντα, παρόλο που το ρεπερτόριο είναι ακόμη πολύ περιορισμένο σε σύγκριση με το ρεπερτόριο της ορχήστρας (Leonhard, 1991, σ.σ. 108, 142 και Humphreys, 1992, σ.σ. 52-53).

Οι σχολικές ορχήστρες, βέβαια, δομήθηκαν σύμφωνα με τα πρότυπα των επαγγελματικών και ερασιτεχνικών Ευρωπαϊκών και αργότερα Αμερικανικών ορχηστρών. Εμφανίστηκαν σε πολλά high schools ξεκινώντας το 1900 περίπου και ξεπέρασαν σε αριθμό τις μπάντες ως τη δεκαετία του 1920. Σήμερα ορχήστρες υπάρχουν στο 30% περίπου των αμερικανικών middle schools και περίπου στο 20% των high schools (Leonhard, 1991, σ.σ. 49, 73, 108, 143). Συνήθως συναντώνται σε μεγάλα σχολεία, κυρίως στις πόλεις. Το ρεπερτόριό τους, βέβαια, είναι η ευρωπαϊκή κλασική μουσική ως επί το πλείστον.

Οι χορωδίες προήλθαν από μια εκκλησιαστική μουσική παράδοση. Σήμερα υπάρχουν στο περίπου 85% των middle και high schools (Leonhard, 1991, σ.σ. 49, 73, 108, 143). Η μουσική που εκτελείται ποικίλλει αρκετά -από παραδοσιακή έντεχνη χορωδιακή μουσική μέχρι ροκ και άλλα είδη δημοφιλούς μουσικής.

Οι περισσότεροι καθηγητές μουσικών συνόλων χρησιμοποιούν παραδοσιακές τεχνικές διδασκαλίας, παρόλο που μερικοί καθηγητές ορχήστρας και λίγοι καθηγητές μπάντας έχουν επηρεαστεί από τη μέθοδο Σουζούκι για έγχορδα. Ουσιαστικά όλοι οι καθηγητές μπάντας, χορωδίας και ορχήστρας είναι πτυχιούχοι καθηγητές μουσικής. Όμως μόνο το 25% περίπου των μαθητών των middle και high schools συμμετέχουν σε ένα ή περισσότερα από αυτά τα σύνολα (Humphreys, χ.χ., αδημοσίευτο χειρόγραφο).

Έτσι, σήμερα η αμερικανική σχολική μουσική αποτελείται από γενική μουσική, κυρίως στα elementary schools, και μπάντες, χορωδίες και ορχήστρες, ιδιαίτερα στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η γενική μουσική τείνει να γίνει ένα υποχρεωτικό μάθημα, αλλά της λείπει επαρκής χρόνος μέσα στο αναλυτικό πρόγραμμα της σχολικής ημέρας και ένα σαφές επίκεντρο στόχων. Προαιρετικά προσφέρονται σύνολα μουσικής εκτέλεσης στα περισσότερα σχολεία, αλλά μόνο το 25% περίπου των μαθητών επιλέγουν να συμμετάσχουν. Επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους στην εκτέλεση μουσικής. Κάποια σχολεία προσφέρουν μαθήματα στην κιθάρα, το πιάνο και άλλα όργανα και κάποια προσφέρουν εξειδικευμένα μουσικά μαθήματα διαφόρων ειδών. Αυτοί οι τύποι προγραμμάτων, όμως, είναι σχετικά λίγοι (Humphreys, 1992, σ.σ. 48-49).

Τα πανεπιστημιακά μουσικά προγράμματα είναι επίσης δανεισμένα από άλλες πηγές. Το Πολυθέσιο Αμερικανικό πανεπιστημιακό μουσικό σχολείο (The comprehensive American university music school) προέκυψε στα τέλη του 19ου

αίωνα. Αυτά τα σχολεία προσφέρουν εκτέλεση, που περιλαμβάνει ιδιαίτερη διδασκαλία στα περισσότερα όργανα και σύνολα διαφόρων τύπων. Αυτός ο τύπος διδασκαλίας της μουσικής εκτέλεσης διαπλάσθηκε σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά ωδεία. Τα πανεπιστημιακά μουσικά σχολεία προσφέρουν επίσης λόγιες σπουδές στην ιστορία της μουσικής, τη θεωρία και τη σύνθεση. Αυτό το μέρος του σχολείου διαμορφώθηκε με βάση το μουσικό αναλυτικό πρόγραμμα του μεσαιωνικού ευρωπαϊκού πανεπιστημίου, στο οποίο η μουσική ήταν μία από τις επτά ελευθέρια τέχνες. (Βέβαια, αυτό το πρόγραμμα είχε βασιστεί σε αρχαία ελληνικά πρότυπα). Το τρίτο μέρος του γενικού αμερικανικού πανεπιστημιακού μουσικού σχολείου είναι η εκπαίδευση των καθηγητών, η οποία είναι δανεισμένη από τα ευρωπαϊκά -κυρίως τα Γερμανικά- ιδρύματα εκπαίδευσης καθηγητών (Heller and Humphreys, 1991, σ.σ. 49-51). Τα πανεπιστήμια προσφέρουν επίσης μερικά μαθήματα για τον γενικό φοιτητή, συνήθως τα λεγόμενα μαθήματα μουσικής εκτίμησης** τα οποία επικεντρώνονται στην ακρόαση μουσικής. Πολλά σχολεία προσφέρουν προπαρασκευαστικά μουσικά προγράμματα για νεότερους, προ-πανεπιστημιακούς σπουδαστές μουσικής.

Εκτός στα σχολεία και τα πανεπιστήμια, στις άλλες μορφές επίσημης μουσικής εκπαίδευσης περιλαμβάνονται οι καθηγητές ιδιαίτερων μαθημάτων εκτός σχολείου - κυρίως καθηγητές πιάνου, αλλά και μερικοί φωνητικής και της μεθόδου Σουζούκι για έγχορδα. Υπάρχουν επίσης κάποια εμπορικά προγράμματα, όπως το πρόγραμμα πιάνου της Yamaha.

Υπάρχει και ένας άλλος τύπος μουσικής εκπαίδευσης, τον οποίον οι επαγγελματίες μουσικοί εκπαιδευτικοί τείνουν να αγνοούν. Αυτός είναι η ανεπίσημη μουσική εκπαίδευση ή μουσική μάθηση που συμβαίνει ακόμη και χωρίς να υπάρχει καμία πρόθεση για μάθηση μουσικής. Αυτό το φαινόμενο δεν έχει μελετηθεί πολύ από τους επιστήμονες. Στην πραγματικότητα, όπως θα αναφέρω στην άλλη μου παρουσίαση, η κοινωνιολογία της μουσικής εκπαίδευσης είναι μάλλον η λιγότερο μελετημένη όψη της δουλειάς μας σε αυτό το σημείο (Humphreys, 1996/97, σ.σ. 6-7, 9-10, 15).

Λάβετε υπόψη σας ότι η ροκ μουσική είναι εξαιρετικά δημοφιλής, ειδικά αν συμπεριλάβουμε σ' αυτήν τη μουσική κάντρου και διάφορα άλλα είδη. Οι πωλήσεις κλασικής μουσικής σε CD και κασέτες είναι χαμηλές και εξακολουθούν να

** Ως μουσική εκτίμηση μεταφράζεται εδώ ο όρος **Music Appreciation**, ο οποίος χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει το μάθημα Γενικής Μουσικής σε όλες τις τάξεις και περιλαμβάνει, εκτός από ακρόαση και ανάλυση μουσικής, στοιχεία ιστορίας της μουσικής. Ο όρος Music Appreciation χρησιμοποιείται ευρέως σήμερα τόσο στη διδακτική πράξη όσο και στη βιβλιογραφία της αγγλοαμερικανικής μουσικοπαιδαγωγικής παράδοσης κι έχει τις ρίζες του στη μουσικοπαιδαγωγική κίνηση που είναι γνωστή με την ονομασία **The Appreciation Movement** (Α' μισό του 20ού αι., Μ. Βρετανία). Η κίνηση αυτή συνδέθηκε με τα ονόματα των μουσικοπαιδαγωγών S. Macpherson, E. Read και P. Scholes. Το κυριότερο χαρακτηριστικό αυτού του κινήματος ήταν ότι στόχευε στο να ενθαρρύνει τα παιδιά να μάθουν να ακούνε μουσική -εκτός από αυτήν που τα ίδια εκτελούν- και στη συνέχεια να προχωρούν στην ανάλυσή της. Αυτός ήταν ένας νέος τρόπος καλλιέργειας της ακοής που φυσικά συνδυαζόταν και με τις ανάλογες ασκήσεις, μόνο που τελικά οδήγησε στο να εμποδίζει η συνεχόμενη, επίμονη ανάλυση έργων την αισθητική απόλαυση που προσφέρει η ακρόαση ενός μουσικού έργου. (βλ. και *Μουσική Εκπαίδευση*, τόμος 2, σ.σ. 12).

μειώνονται. Το ίδιο συμβαίνει και με τις πωλήσεις πιάνων και μερικών άλλων κλασικών οργάνων.

Όμως η δημοφιλής μουσική υπάρχει παντού, περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Οι άνθρωποι είναι πιο πλούσιοι και η τιμή των συσκευών αναπαραγωγής μουσικής έχει μειωθεί. Ο κόσμος, ακόμη και τα παιδιά, διαθέτουν CD-players και κασετόφωνα. Δεκάδες χιλιάδες ανθρώπων παρακολουθούν ακριβές ροκ συναυλίες, όπως αυτές των Rolling Stones και των Beach Boys.

Τέλος, οι εκκλησίες μας εξακολουθούν να διδάσκουν μουσική. Αυτός ο τύπος μουσικής εκπαίδευσης βρίσκεται κάπου ανάμεσα στην επίσημη και την ανεπίσημη μουσική εκπαίδευση με την έννοια ότι σε μερικές περιπτώσεις η μουσική διδάσκεται κάπως συστηματικά, όμως ο σκοπός δεν είναι η μουσική εκπαίδευση *αφ' εαυτής*, αλλά περισσότερο η ενίσχυση της λατρείας.

Είναι δύσκολο να κριτικάρουμε την αμερικανική μουσική εκπαίδευση ή τη μουσική εκπαίδευση οπουδήποτε, εκτός και αν συμφωνήσουμε στο τι θα ήταν το επιτυχημένο στη μουσική εκπαίδευση. Αυτό είναι κάτι που οι αμερικανοί καθηγητές μουσικής δεν έχουν μπορέσει να κάνουν, τουλάχιστον σ' αυτόν τον αιώνα. Υιοθετήσαμε τις τάξεις τραγουδιού από τις παλιές, αποικιακές σχολές τραγουδιού που σχετίζονταν με την εκκλησία και την κοινότητα. Η γενική μουσική έχει αλλάξει πολύ σε σχέση με τις ρίζες της, τις σχολές τραγουδιού, αλλά το αντίτιμο είναι έλλειψη ενός σαφούς σκοπού. Υιοθετήσαμε τις μπάντες από τα στρατιωτικά και τα κοινοτικά πρότυπα, τις χορωδίες από εκκλησίες και τις ορχήστρες από την ευρωπαϊκή έντεχνη μουσική παράδοση. Ο σκοπός τους παραμένει καθαρός, αλλά αυτός ο σκοπός αμφισβητείται ως μία όχι τόσο ολοκληρωμένη μουσική εκπαίδευση και η πλειοψηφία των μαθητών δεν συμμετέχει. Έτσι, το αμερικανικό εκπαιδευτικό σύστημα έχει υιοθετήσει μουσικές πρακτικές και οργανισμούς από την κοινωνία, τόσο παιδαγωγικές όσο και εκτελεστικές, και προσπάθησε να τις χρησιμοποιήσει ως εκπαιδευτικά οχήματα στα σχολεία.

Σήμερα οι αμερικανοί μουσικοπαιδαγωγοί δεν συμφωνούν ότι η μουσική γνώση είναι το μόνο πράγμα που πρέπει να διδαχτεί ή, ίσως, ένα από τα πιο σημαντικά. Στην επόμενη μου παρουσίαση θα μιλήσω λίγο σχετικά με τη φιλοσοφία της μουσικής εκπαίδευσης, αλλά αρκεί να πω εδώ ότι η σχολική κοινότητα δεν βρίσκεται σε συμφωνία σχετικά με το τι να διδάσκεται και πολύ λιγότερο στο πώς να διδάσκεται.

Αν υποθέσουμε ότι ο σκοπός της σχολικής μουσικής εκπαίδευσης είναι να εκπαιδεύσουμε εκτελεστές, το αμερικανικό σύστημα κάνει καλή δουλειά. Παράγουμε μεγάλα μουσικά σύνολα που δίνουν συναυλίες, τα μέλη των οποίων επανδρώνουν εξέχουσες ορχήστρες και άλλα επαγγελματικά σύνολα που δίνουν συναυλίες σε όλον τον κόσμο. Παρόλα αυτά, ελάχιστα απόφοιτοι των προγραμμάτων των high schools για μουσικά σύνολα ξαναδίνουν συναυλίες. Επιπλέον, η έρευνα δείχνει ότι η συμμετοχή σε σύνολα δεν οδηγεί σε αυξημένη μουσική συμμετοχή ανάμεσα στους ενήλικους και φαίνεται ότι κάνει λίγα για να αυξήσει τις προτιμήσεις σε συγκεκριμένα είδη μουσικής, συμπεριλαμβανομένης της έντεχνης μουσικής (Humphreys, May and Nelson, 1992, σ.σ. 657-58 και Buzarovski, Humphreys and Wells, 1995/96, σ.σ. 26). Ακόμη, είναι πιθανό ότι η

γενική μουσική εμπειρία, η οποία αναλογεί κατά μέσο όρο σε λιγότερο από 60 λεπτά την εβδομάδα στα elementary schools, είναι ανεπαρκής για να προκαλέσει πραγματικές αλλαγές στη μουσικότητα και στο μουσικό γούστο.

Αν ο σκοπός της μουσικής εκπαίδευσης είναι να ενισχύσει τις ακουστικές ικανότητες, μπορεί να πηγαίνουμε λίγο καλύτερα, τουλάχιστον για ορισμένους μαθητές. Η έρευνα δείχνει ότι οι σχολικές εμπειρίες σε σύνολα όντως οδηγούν σε καλύτερες ακουστικές μουσικές ικανότητες (Humphreys, May and Nelson, 1992, σ.σ. 657-58 και Buzarovski, Humphreys and Wells, 1995/96, σ.σ. 659-60). Παρόλα αυτά, πολλοί από τους μαθητές αυτούς μπορεί να είχαν καλύτερες ακουστικές μουσικές ικανότητες πριν ξεκινήσουν να συμμετέχουν στα σχολικά σύνολα.

Οι περισσότεροι Αμερικανοί πιθανώς να χαρακτηρίζαν τους εαυτούς τους ως άμουσους και μάλιστα είναι αμφίβολο αν πολλοί θα μπορούσαν να διαβάσουν prima vista μία μελωδία από μουσική σημειογραφία. Ακόμα λιγότεροι Αμερικανοί ενήλικες, συμπεριλαμβανομένων των αποφοίτων των δικών μας προγραμμάτων για μουσικά σύνολα, θα μπορούσαν να ξαναπαίξουν μία μελωδία με το αφτί. Η τελευταία συστηματική εθνική καταμέτρηση σχολικών μουσικών επιτευγμάτων, η Εθνική Εκτίμηση της Εκπαιδευτικής Προόδου, η οποία πραγματοποιήθηκε πάνω από είκοσι χρόνια πριν, αποκάλυψε θλιβερά αποτελέσματα για τη μουσική εκπαίδευση. Ακόμα χειρότερα, διδάσκουμε πολύ-πολύ λίγη μουσική ιστορία, μουσική θεωρία ή μουσική φιλολογία.

Συμπεράσματα

Είναι η αμερικανική μουσικότητα πραγματικά τόσο φτωχή; Αν ορίσουμε τη μουσικότητα ως την ικανότητα να διαβάζουμε μουσική, συμπεριλαμβάνοντας το τραγούδι prima vista, την ικανότητα να "ακούμε" μία παρτιτούρα ή ακόμη και την ικανότητα να ξαναπαίζουμε μια μελωδία 'με το αυτί' ή να τραγουδήσουμε μια μελωδία από τη σημειογραφία, τότε μάλλον στ' αλήθεια είναι πολύ φτωχή. Παρόμοια, αν η μουσικότητα ορίζεται ως υψηλή αντίληψη και εκτίμηση της έντονης μουσικής, τότε η αμερικανική μουσική εκπαίδευση φαίνεται να κάνει μικρή διαφορά.

Από την άλλη, δεν είμαι σίγουρος ότι η μουσικότητα είναι φτωχή με βάση τα ιστορικά δεδομένα. Οι αρχαίοι Αθηναίοι δίδασκαν μουσική στα σχολεία, συμπεριλαμβανομένου και του συστήματος της ελληνικής μουσικής σημειογραφίας, αλλά μόνο το 10% περίπου του πληθυσμού πήγαινε στα σχολεία και μόνον τα αγόρια. Μπορούσαν οι μη πολίτες -το υπόλοιπο 90%- να διαβάζουν μουσική; Προφανώς όχι. Παρόμοια, στη Δύση μόνο ένα μικρό ποσοστό μαθητών πήγαιναν στα σχολεία κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα.

Στη Δυτική Ευρώπη, μάλιστα, μόνο μετά τη θρησκευτική μεταρρύθμιση του 16ου αιώνα έγινε η σύλληψη της ιδέας της καθολικής εκπαίδευσης, ενώ η προσπάθεια να παρέχεται ίση παιδεία δεν ξεκίνησε ωριότερα από τον 19ο αιώνα. Οι ΗΠΑ είχαν την πρωτιά στην καθιέρωση της έννοιας της ισότητας στη σχολική εκπαίδευση τον 19ο αιώνα, αλλά πραγματική ισότητα στη σχολική εκπαίδευση δεν έχει ακόμη επιτευχθεί (Butts, 1955, σ.σ. 205-07). Μέσα σε όλην την ιστορία του Δυτικού κόσμου είναι αμφίβολο αν πολλοί από τους ανθρώπους που δεν πήγαν στο

σχολείο έμαθαν να διαβάζουν μουσική, ακριβώς όπως οι περισσότεροι δεν έμαθαν να διαβάζουν και να γράφουν τη γλώσσα. Έτσι, το γεγονός ότι οι περισσότεροι Αμερικανοί είναι ακόμη σχετικά αναλφάβητοι μουσικά συμβαδίζει με τα ιστορικά δεδομένα από όλον τον Δυτικό κόσμο.

Σήμερα, έχουμε καλή γνώση γραφής και ανάγνωσης της γλώσσας σε ποσοστό πάνω από 90% στις ΗΠΑ, αλλά αφιερώνουμε αρκετές ώρες την εβδομάδα στη διδασκαλία της γλώσσας ξεκινώντας από το νηπιαγωγείο και συνεχίζοντας στα πανεπιστήμια. Η MENC συνιστά 100 λεπτά μουσικής διδασκαλίας στα Elementary schools, αλλά ο μέσος όρος είναι λιγότερος από 60 λεπτά. Δεδομένου ότι παρέχουμε λιγότερο από μία ώρα διδασκαλίας την εβδομάδα, μάλλον δεν μπορούμε να προσδοκούμε ότι θα έχουμε έναν μουσικά μορφωμένο πληθυσμό.

Από την άλλη μεριά, πρόσφατα η καθιέρωση της μουσικής εκπαίδευσης έχει έλθει σε συμφωνία με μερικά Εθνικά Πρότυπα για τη Μουσική Εκπαίδευση. Στην πραγματικότητα τα Πρότυπα αναπτύσσονται για όλα τα σχολικά μαθήματα, συμπεριλαμβανομένων και των άλλων καλών τεχνών (Consortium of National Arts Education Associations, 1994). Τα Πρότυπα είναι μια προσπάθεια να δημιουργηθεί μια βάση για τις πολιτείες και τις περιοχές, ώστε να διαμορφώσουν το δικό τους αναλυτικό πρόγραμμα. Αν αυτό συμβεί, θα είναι η πρώτη φορά στην αμερικανική ιστορία που θα υπάρξει μία εθνική ομοφωνία στο αναλυτικό πρόγραμμα, παρόλο που τα ίδια τα Πρότυπα είναι τόσο ευρείας σύλληψης, ώστε να μπορέσουν τα ίδια να αποτελέσουν ένα αναλυτικό πρόγραμμα.

Υπάρχουν εννιά επαρκή Πρότυπα ύλης μαθήματος, που περιλαμβάνουν το σόλο τραγούδι και το τραγούδι με άλλους, το παίξιμο οργάνων, τον αυτοσχεδιασμό μελωδιών, τη σύνθεση και διασκευή, την ανάγνωση και γραφή μουσικής, την κατανόηση της μουσικής σε σχέση με τη ιστορία και τον πολιτισμό και ούτω καθεξής. Κάθε Πρότυπο ύλης μαθήματος περιέχει αρκετά συνδεδεμένα πρότυπα που πρέπει να κατακτηθούν (Consortium of National Arts Education Associations, 1994).

Πιστεύω πως θα συμφωνήσετε ότι αυτά τα Πρότυπα είναι αρκετά φιλόδοξα. Αντανακλούν τις επιθυμίες πολλών διαφορετικών ομάδων ανθρώπων. Τα πρότυπα είναι μία προσπάθεια να προκύψει μία βάση για ένα εθνικό αναλυτικό πρόγραμμα στη μουσική και στις άλλες τέχνες και μπορούν να επιτύχουν στο να ενθαρρύνουν τους καθηγητές μουσικής να διδάσκουν κάτι περισσότερο από μουσική εκτίμηση/ακρόαση και μουσική εκτέλεση. Κανείς δεν ξέρει αν αυτά τα πρότυπα θα είναι επιτυχημένα ή ακόμα αν θα επιβιώσουν. Από την πλευρά των ψηφοφόρων, η σχολική μουσική εκπαίδευση στις ΗΠΑ πάντα βασιζόταν σε αφελεμιστικούς σκοπούς: βελτίωση του τραγουδιού στην εκκλησία, παροχή μουσικής και φαντασμαγορίας για αθλητικές και άλλες σχολικές και αστικές εκδηλώσεις, διαγωνισμούς μεταξύ σχολείων και πόλεων και άλλα παρόμοια. Από την πλευρά των καθηγητών μουσικής και των μαθητών που επιλέγουν να πάρουν μαθήματα μουσικής εκτέλεσης, ο σκοπός ήταν γενικά η επιθυμία να παίξουν μουσική (Humphreys, May and Nelson, 1992, σ.σ. 661). Όπως φαίνεται, υπήρξε λίγο ενδιαφέρον από μέρος των καθηγητών, των μαθητών ή του κοινού σχετικά με τη διδασκαλία οτιδήποτε άλλο εκτός από τη μουσική εκτέλεση. Ακόμα και η γενική

μουσική περιλαμβάνει κάποια εκτέλεση. Τα πρότυπα περιλαμβάνουν και αυτά εκτέλεση, αλλά ο χρόνος θα δείξει αν η μάθηση της μουσικής με τρόπους διαφορετικούς από την εκτέλεση θα αποδειχτεί δημοφιλής από μαθητές, καθηγητές και το κοινό, ώστε να διατηρηθεί στα σχολεία και τα πανεπιστήμια.

Ό,τι και να συμβεί, οι δάσκαλοι της μουσικής από όλον τον κόσμο θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους, για να μάθουν ο ένας από τον άλλο. Είμαι ευγνώμων που η ΕΕΜΕ μου παρείχε αυτή την ευκαιρία να μοιραστώ μαζί σας μερικές παρατηρήσεις σχετικά με την αμερικάνικη μουσική εκπαίδευση.

Μετάφραση: Η Συντακτική Επιτροπή
Επιμέλεια: Πολύβιος Ανδρούτσος

Βιβλιογραφία-Bibliography

- Butts R. Freeman (1955), *A Cultural History of Western Education: Its Social and Intellectual Foundations*, 2η έκδοση, McGraw-Hill Book Company, Inc., New York.
- Buzarovski, Dimitrij, Jere T. Humphreys and Barrie Wells (1995/96), "College Students' Attitudes Toward Music", *PMEA Bulletin of Research in Music Education*, 21, Fall, pp. 20-42.
- Consortium of National Arts Education Associations (1994), *National Standards for Arts Education*, Music Educators National Conference, Reston, VA.
- Heller, George N. and Jere T. Humphreys (1991), "Music Teacher Education in America (1753-1840): A Look at One of Its Three Sources", *College Music Symposium*, 31, pp. 49-58.
- Humphreys Jere T. (1996/97), "Expanding the Horizons of Music Education History and Sociology", *The Quarterly Journal of Music Teaching and Learning*, 7, pp. 5-19.
- Humphreys Jere T. (1992), "Instrumental Music in American Education: In Service of Many Masters" στο *The Ithaca Conference on American Music Education: Centennial Profiles*, εκδόσεις Mark Fonder, 25-51. Ithaca, NY: Ithaca College, ανατύπωση στο *Journal of Band Research*, 30 (Spring 1995), pp. 39-70.
- Humphreys Jere T. "National 1988 Study", αδημοσίευτο χειρόγραφο.
- Humphreys Jere T., William V. May and David J. Nelson (1992), "Research on Music Ensembles", *Handbook of Research on Music Teaching and Learning*, Richard Colwell (ed), Schirmer Books, New York, pp. 651-68.
- Leonhard Charles (1991), *The Status of Arts Education in American Public Schools: Report on a Survey Conducted by The National Arts Education Research Center at the University of Illinois*, Council for Research in Music Education, Urbana, IL.
- McGraw-Hill Book Company (1995), *Share the Music*, Author, New York.
- Silver Burdett Ginn (1995), *The Music Connection*, Author, Morristown, NJ.

Ο Jere T. Humphreys είναι καθηγητής Μουσικής Εκπαίδευσης και συντονιστής διδακτορικών σπουδών στη Μουσική Εκπαίδευση στο πολιτειακό πανεπιστήμιο της Αριζόνα. Στο Εθνικό Συνέδριο των Μουσικών Εκπαιδευτικών (Music Educators National Conference) συνεργάστηκε με τη διευθύνουσα επιτροπή του συμβουλίου ερευνών στη Μουσική Εκπαίδευση (Council of Research in Music Education) και με την εταιρία εκπαίδευσης καθηγητών Μουσικής (Society for Music Teachers Education). Συνεργάστηκε επίσης, με επιτροπές εκδόσεων για το Δελτίο του Συμβουλίου Ερευνών στη Μουσική Εκπαίδευση (Bulletin of the Council for Research in Music Education) και για το Δελτίο Ιστορικών Ερευνών (Bulletin of historical research in Music Education). Δημοσιεύσεις του σχετικές με

εφαρμογές ερευνών στη Μουσική Εκπαίδευση, στα εξής περιοδικά: *Southeastern Journal of Music Education*, *Journal of Band Research*, *The Quarterly Journal of Music Teaching and Learning*. Είναι ιστορικός και εμπειρικός ερευνητής και έχει δημοσιεύσει εργασίες του σε πολλά περιοδικά και βιβλία. Επίσης, παρουσιάζει το έργο του σε Ασία, Ευρώπη, Αφρική και Βόρεια Αμερική. Είναι κάτοχος των παρακάτω τίτλων: πτυχίο στη Μουσική Εκπαίδευση (B.M.) από το Πανεπιστήμιο του Μισισσιππί, Master στο κλαρινέτο (M.M.) από το Πολιτειακό Πανεπιστήμιο της Florida και διδακτορικό στη Μουσική Εκπαίδευση (Ph.D.) από το Πανεπιστήμιο του Michigan.

Music Education in the United States: An Overview

Jere T. Humphreys

In the United States, there is no national curriculum for music, mathematics, language, science, or any other school subject. The fifty American state governments, not the federal government, control education. In addition, states give local school boards, most of which are elected by voters, the power to make local policies and levy additional taxes for the schools. Therefore, much of what occurs in local schools and even universities is determined by the voters, indirectly through their school board members and elected state officials. These officials can be rather directly influenced by individuals and relatively small groups of people. It is for these reasons that American school and college music education evolved not from well-thought-out planning on the part of government officials or even professional music educators, but rather from the needs and desires of local communities.

This paper describes the evolution of music in American public schools and universities. Included are some statistics on the number of elementary, middle, and high schools that offer each type of music instruction, including band, choir, orchestra, and music for general students. Also included are some discussions on the evolution of university music programs. The paper concludes with a description of the new national voluntary standards for music education, and some assessments of the strengths and weaknesses of American music education programs.

Jere T. Humphreys is professor of music (education) and coordinator of doctoral studies in music education. He has served on the executive committees for the Music Education Research Council and the Society for Music Teacher Education, both of the Music Educators National Conference. He has also served on editorial committees for the Bulletin of the Council for Research in Music Education, The Bulletin of Historical Research in Music Education, Update: Applications of Research in Music Education, Southeastern Journal of Music Education, Journal of Band Research, and The Quarterly Journal of Music Teaching and Learning. An historical and empirical researcher, he has published widely in journals and books and has made presentations in Asia, Europe, Africa, and North America. He holds degrees from the University of Mississippi (B.M., music education), Florida State University (M.M., clarinet performance), and the University of Michigan (Ph.D., music education).